

Koldingbogen

ÅRSTAL:	2011
FORFATTER:	Jan Bernth Honoré
TITEL:	Det begyndte med undertrøjerne – Bernth Design 1968 – 1984.
KORT RESUME:	Jan og Bente Bernth designede dametøj i naturmaterialer 1968-84 og solgte brugskunst fra forretningen Munkegade/Jernbanegade.

DET BEGYNDTE MED UNDERTRØJERNE – BERNTH DESIGN 1968-1984

AF JAN BERNTH HONORÉ

Historien om Bernth Design begyndte i en 3-værelses lejlighed i Vesterbrogade i Kolding i 1968. Vi var unge og nygifte, jeg havde mit arbejde som ekspedient og dekoratør i A.L. Johansens Bolighus i Jernbanegade, og Bente gik hjemme og passede hjem og barn. Men hvis man er kreativ, er det ikke nok til at udfylde hverdagen.

Dengang kogte man sine stofbleer i en stor gryde, så vi fandt på at benytte gryden til at farve nogle undertrøjer. Noget som begyndte at blive påklædningen i ungdomsoprørets hippietider. Min far var repræsentant i firmaet A.D. Burcharth, hvor han solgte bl.a. stoftrykfarver og tilbehør til stoftryk, så det varede heller ikke længe, inden vi var i gang med linoleumssnit og blomstertryk.

En modebutik blev interesseret, og her fik vi vores første ordre. I starten købte vi undertrøjerne i "Det Gode Køb" i Østergade, men efterhånden tømte vi varelageret, og vi fik derfor direkte forbindelse til en trikotagefabrik.

Hos A.L. Johansen oplevede jeg et inspirerende miljø, hvor jeg prøvede at arbejde i alle afdelinger, klippede gardiner, dekorerede og ekspederede i brugskunst, som bl.a. omfattede tøj f.eks. stoftrykt eller håndmalet. Vi fik mulighed for at sælge vores undertrøjer via min arbejdsplads, og det førte til ideen om at ud-

vide vores aktivitet til også at omfatte kjoler og buksedragter i jersey med blomstertryk.

Vi annoncerede i avisen efter hjemmesyrsker og fik så en henvendelse fra en lønsystue i Markdanersgade. Det gjorde det hele lidt mere professionelt. Produktionen foregik fra starten på den måde, at først tegnede Bente modellerne, så blev de syet på systuen i Kolding. Herefter fik vi modellerne hjem, og så påførte vi selv stoftrykket. Samme år som vi startede – i 1968 – kunne vi udbyde 6 korte kjoler, 6 lange kjoler og 3 buksesæt.

Jeg holdt op med at arbejde hos A.L. Johansen og koncentrerede mig i stedet om salget af vores egne produkter. Det kunne være lidt besværligt, når køretøjet var en ikke helt stabil 2 CV varevogn fra 1950erne. Vi havde ikke telefon, så når der skulle bestilles varer, måtte jeg ned i bladkiosken og benytte deres telefon.

Vi fik afsat vores ting til butikker i det sydlige Jylland og i Aarhus, og en dag fik vi besøg af en ung herre, der sammen med sin mor havde en butik ved navn "Offenberg" på Nørregade i København. De havde en meget stor omsætning af brugskunstkjoler og havde hørt om os fra andre kolleger. Han købte stort ind, så vi blev helt benovede.

I ejendommen hvor vores systue lå, holdt "Jydsk Aktuelt"s avisredaktion til. Vi præ-

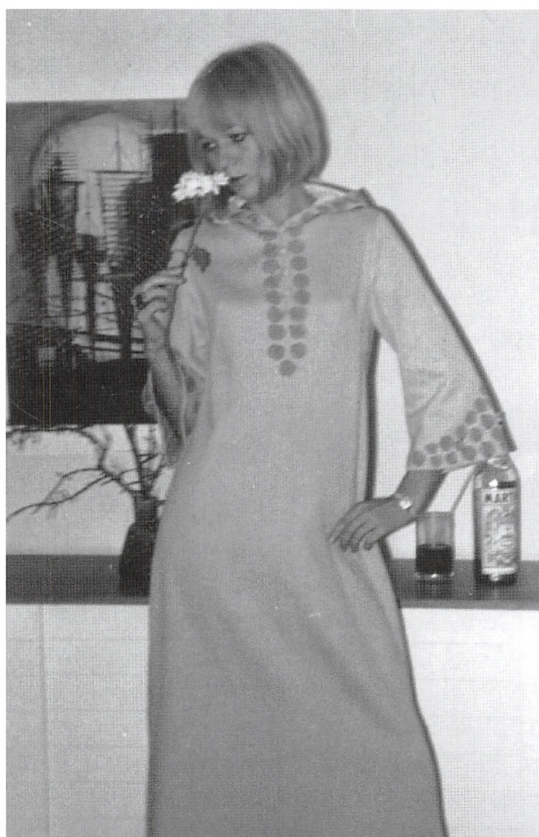
senterede os for dem, og de lavede den første avisartikel om os. Fotograf Lisberg tog det første foto, men bestemt ikke det sidste.

I starten af 1969 måtte vi erkende, at lejligheden blev for lille til vores aktivitet, og vi fik mulighed for at leje et nyere hus på Marielundsvej – tilfældigvis på den vej, hvor jeg var opvokset. Her blev det halve af huset fyldt med stoftryk og færdigvarer. Inventaret var rødmaledede appelsinkasser. Da vi stadig ikke havde telefon, fik vi en dag et telegram om omgående at ringe til vores kunde i København. Samtalen var en besked om, at de åbnede en afdeling i Aarhus, så ordrerne skulle fordobles. Herefter anskaffede vi os en telefon!

På en salgstur til Aarhus viste jeg vores kollektion for en anden brugskunstforretning. Indehaveren blev meget begejstret, og hendes mand var journalist ved Aarhus Stiftstidende. De mente, der var en god historie i vores tøj, og fik arrangeret en præsentation for pressen på Hotel Marselis – ikke lige et miljø, vi var vant til. Der kom fotografer og journalister fra flere aviser, og med en helside i BT blev historien om undertrøjerne ret kendt.

EGEN PRODUKTION

I marts 1969 fik vi mod på selv at stå for produktionen af vores tøj, og vi lejede en ejendom på Egtvedvej 1 i Bramdrupdam, hvor Levison Blomster i dag har forretning. Det var en bolig med erhvervslokaler, hvor vi kunne indrette trykkeri og systue. En del af personalet fulgte med fra vores tidligere systue. Jeg havde tidligere været med i et lokalt jazzorkester "Jan Bernth Jazzgroup", og et par af vennerne derfra var en periode ansat til bl. a.

Bente Bernth i lang kjole med stoftryk, 1968.

stoftryk og pakkeri. I den tid blev der jammet lidt om aftenen, men der var ikke længere tid til at optræde.

I 1970 supplerede vi vores egen tøjproduktion med at sælge indiske og andre orientalske "hippie-varer" fra en lille butik i Munkegade. Vi solgte vores eget tøj, men også lædersmykker, jesus-sandaler, indiske kjoler og tunikaer, sågar chillums og vandpiber. Om vinteren var det store hit afghanerpelse, som vi måtte hente i storbyerne Aarhus og København. Omkring indgangen havde nogle

Jan Bernth fremviser vinterkollektionen 1973/74. Den forreste kjole i naturfarvet fløjl, den bageste i rustrød fløjl. Foto: N. Lisberg, 1973.

venner dekoreret muren med psykedeliske motiver, men det kunne den statsautoriserede revisor, der ejede ejendommen, ikke acceptere, så det holdt ikke længe.

Vi havde efterhånden fået oparbejdet en fast kundekreds over hele landet. Om sommeren solgte vi tøj i frotté og lærred med tryk, om vinteren var fløjl den overvejende del af salget. I 1971 havde vi besøg af BT's Jyllandsredaktion, og en helside dér skabte

nye forbindelser, bl.a. til stormagasinet Anva, som ellers slet ikke var vores primære målgruppe. Det var stadig brugskunstbutikkerne. Steen Friis var fotografen, der tog billeder til artiklen. Ham arbejdede vi derefter sammen med i de efterfølgende år, når nye kollektioner skulle foreviges.

Vi begyndte på det tidspunkt at samarbejde med et kattun-trykkeri i Værløse. Vi designede et mønster, der blev overført på en stor silkeramme og derefter trykt manuelt på en solid bomuld i længder af 40 m. Så hentede vi rullerne og syede hovedsagligt kjoler af stoffet. Det var virkelig et langtidsholdbart materiale, og vi har erfaret, at i dag 40 år efter, er der kunder fra dengang, der stadig går i kjolerne.

I 1971 fik vi et tilbud om at købe den gamle skole i Hjarup. Et andet designerpar havde stoppet deres produktion her, og skolen var allerede indrettet med en systue i den ene fløj, bolig i hovedbygningen og et lejemål i den sidste fløj. Vi overtog ejendommen i sommeren 1971, personalet fulgte med, og desuden ansatte vi nogle lokale damer på systuen.

En fast medarbejder stod for trykkeriet, og efter nogen tid engagerede vi en driftsleder, Ove Lindskov, der var skrædderuddannet tilskærer og mønsterkonstruktør. I 1972 deltog vi for første gang på Modemessen i København. Det medførte nye kontakter, som førte til et fremstød på det svenske marked og til en større eksport til en schweizisk grossist. Vi måtte udvide kapaciteten bl.a. med lønsystemer i Kolding. Omsætningen lå nu på et par millioner kroner.

Fløjl og velour slog for alvor igennem i vintersæsonen 1973/74. 15 nye modeller kom på

Systuen hos Bernth Design i Hjarup i december 1972. Til venstre driftsleder Ove Lindskov, til højre Jan Bernth. Foto: Lisberg, 1972.

markedet, alle i fløj med håndtrykte mønstre. Noget nyt var applikationer på kjoler og tunikaer. De foretrukne farver var lilla, rust, naturfarvet og brunt.

STØRRE BUTIK I JERNBANEGADE

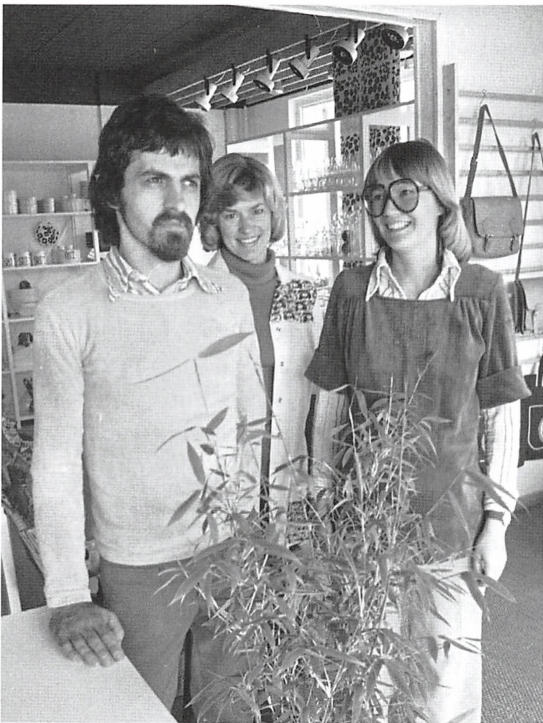
1974 blev året for den store forandring på butiksfrenten. For at udvide aktiviteterne købte vi Legarths Radio og TV-forretning to huse længere oppe ad Munkegade. Men inden overtagelsen kom købmand Frederiksen, der havde Riberholts købmandsbutik på hjørnet

af Munkegade og Jernbanegade, med et tilbud om at overtage hans forretning, da han var tvunget til at lukke. Den eneste betingelse var, at vi skulle købe varelageret, der var stærkt indskrænket. Et tilbud med den beliggenhed kunne vi ikke sige nej til.

Ophørsudsalg i en købmandsbutik var noget af en oplevelse. Vinafdelingen var væk, så der var slik, dåsemad, kaffe, øl og sodavand m.m. tilbage. Ophørsudsalget gik strygende. Vi arbejdede et par dage sammen med hr. og fru Frederiksen med at realisere varelageret, specielt ølsalget gik så godt, at vi måtte bede

Slotsmøllen om at levere igen! Det skal nævnes, at forretningen havde en særlig kundekreds, der godt kunne lide en høkerbajer i baglokalet, f.eks. postbudet og en lokal tjener. De var lidt svære at få til at ændre vaner, så de blev hængende ved forretningen, og det endte med, at tjeneren gik til hånde, da vi gik i gang med at ændre butikken totalt. Det var noget af et arbejde, men vi syntes selv, at vi fik et pænt hjørne ud af det, som ingen kunne undgå at lægge mærke til.

Margit Kraskow blev ansat som daglig le-

Indvielsen af Bernth Designs forretning, Jernbanegade 28 i august 1974. Fra venstre Jan Bernth, Margit Kraskow og Bente Bernth. Foto: P. Thastum.

Forretningen set fra Munkegade, ca. 1975.

der. Hun kom fra en af vore kunder i Viborg, en anerkendt brugskunstbutik, så hun var godt kendt med det nye varesortiment, vi gik ind i. Vi åbnede i august, men radiobutikken i Munkegade var ikke nem at sælge videre, så vi besluttede at åbne endnu en butik. I november startede vi så også en butik med ting til boligen. Vi havde fået den idé at sælge kurvemøbler, der var sprøjtelakerede i forskellige farver. Desuden solgte vi kludetæpper, ting til badeværelset, og så havde vi fået forhandlingen af de finske stoffer fra Marimekko. Plakater og skifterammer var også en del af varelageret.

Efter nogle år fik vi vist mættet markedet for boligtilbehør af den type, så vi skiftede helt stil til en mere nostalgisk linie, der nu var mere oppe i tiden. Vi opkøbte og solgte nu gamle fyrretræsmøbler, bl.a. fra Sverige, som vi fik afsyret. Småtingene var nu pottemagerting og husgeråd i gammel stil. Kludetæpper og stoffer var der stadig. Vi tog rundt i hele landet og fik mange forbindelser til forskellige antikvitetshandlere. Det var et stort arbejde at fremskaffe og viderebearbejde tingene, og efter nogle år bragte vi nogle af

Bente Bernth i velourkjole, ca. 1979.

varerne ind i den store butik og lukkede den selvstændige boligafdeling.

VIDEREUDVIKLING AF BERNTH DESIGN

I 1978 udvidede vi vores tøjproduktion på eksportmarkedet. Vi deltog på modemessen i Bella Centret og på en brugskunstmesse i

Holland. Vi havde fået et agentur i Holland, hvor man havde blik for skandinavisk møbel- og brugskunst, ligeså i Belgien fik vi en kundekreds. Vi havde også en agent i Norge og i Oslo faktisk vores bedste kunde i det hele taget. Vi fik jævnligt besøg derfra, eller vi tog derop. Den personlige kontakt med vore kunder var meget vigtig for os, så vidt det kunne lade sig gøre.

I 1980 havde vi den ære at deltage i en udstilling i Riddersalen på Koldinghus; Danish Design Cavalcade, som var et led i et landsomfattende fremstød for dansk design, et spændende projekt, som ikke direkte havde et kommercielt sigte. Bernth Design fik her følgende ord med på vejen: "Beklædning uafhængig af mode. Produceret af naturstoffer. Design: Bente Bernth".

Vi var på den tid begyndt at deltage på Formland messerne i Vejle. To gange om året var hele byen fyldt med messer med brugskunst og designtøj. Det var en vigtig begivenhed for hele branchen, men ikke særlig kendt af den store offentlighed. Her kunne man få kunder fra Færøerne, Bornholm og andre "fjerne egne". Mange tyske butiksindehavere tog dertil. Skandinaviske møbelhuse og dermed også brugskunst og tøj var meget populært på dette tidspunkt. Vi var i forvejen repræsenteret af agenter i Syd- og Nordtyskland, men tog også til tyske messer i Frankfurt. Vi ville have en direkte kontakt med vore kunder, fordi det også gav os en vigtig inspiration.

KØBET AF HVIIDSMINDE

Ved årsskiftet til 1982 erfarede vi, at den kendte proprietærgård Hviidsminde var til

salg. Vi ville gerne flytte ind til Kolding, og med vores interesse for gamle ejendomme ville det være en spændende opgave at om-danne ejendommen til vores domicil og pro-duktion. Overtagelsen skete i januar, og så gik der mere end et halvt år, inden vi var klar til indflytning. Arkitekt Platz var vores rådgi-vende arkitekt, og han har i Koldingbogen i 1983 skrevet om hele processen i forbindelse med indretning af ejendommen, der jo er fre-det. Det blev det ikke nemmere af, men vi havde et godt samarbejde med Fredningssty-relsen, og fik da også et mindre statstilskud.

Den 20. august 1982 markerede vi vort 15 års jubilæum og indvielsen af lokalerne på Hviidsminde med en reception med spidstegt lam på gårdspladsen og traditionel jazz med Slotskapellet. Vi havde besøg af forretningsforbindelser fra ind- og udland samt venner og familie. Restaureringen af Hviidsminde blev i juni 1984 præmieret af Kolding Kom-munes udvalg vedr. prisbelønning for gode og smukke nybygninger og god vedligeholdelse af ældre bygninger i Kolding. Desuden blev hjemmet præsenteret i Fogtdals blad "Skøn-ne Hjem" i november 1983.

På Hviidsminde havde vi produktion i de gamle staldbygninger og i perioder også på løn-systuer. Kollektionerne var nu især råsil-ke, men også hør og bomuldsstriik. Vi desig-nede også strikvarer, som blev produceret i Herningområdet.

I butikken i Jernbanegade blev varelage-ret ændret lidt. Brugskunst blev efterhånden overtaget af isenkræmmerne, og derfor kon-centrerede vi os om tøj, og som noget nyt fik vi hudprodukter mm. fra den kendte franske naturlæge Maurice Messegue, desuden urter, bolsjer, vin mm.

Øverst Bente og Jan Bernth foran Hviidsminde, nederst systuen på Hviidsminde, begge august 1982. Foto: P. Thastum.

LUKNING AF VIRKSOMHEDEN

Ejendommen Hviidsminde var en stor mund-fuld, alene stråtagene og de kalkede mure, krævede megen vedligeholdelse. I vores bran-che blev det svært at holde omsætningen. Eksporten blev sværere at håndtere, der var en del tab på debitorer, og vore udgifter var for store, så likviditeten var meget stram. Renteniveauet var i 1980'erne ekstremt højt, og vi måtte erkende, at vi ikke kunne holde skuden oven vande. Vi måtte lukke i septem-ber 1984 til trods for, at vi lige var kommet hjem fra en salgsmesse i Oslo med gode or-

Bente Bernth præsenterer 1984-kollektionen på Hviidsminde i august 1983. Foto: P. Thastum.

drer. Norge var stadig et stabilt marked, men det var ikke nok. Vi havde andre kollegaer i samme situation, nogle gav op, andre fik startet igen efter en lukning.

Vores aktieselskab, som stod som ejer af det hele, blev likvideret. Butik og ejendom blev afhændet, og så valgte vi en helt anden udvej. Vi sprang ud på det dybe vand, og hele familien flyttede til Frankrig, hvor vi, mens vi boede i Hjarup, havde købt et gammelt middelalderhus til feriebrug. Desværre havde vi ikke meget tid til ferie i Hviidsmindetiden, men nu var det det eneste, vi havde tilbage.

Vi kom hurtigt i gang med en lille produktion, en butik om sommeren, og fik gang i lidt eksport bl.a. til gamle kunder. Senere kom vi ind på markedet med naturbeklædning i Tyskland, Schweiz og Frankrig. Vi fandt en niche med biologisk tøj, som var noget nyt. Det var til en begrænset kundefreds, men Frankrig er et stort land. Biobutikkerne var ved at vinde frem, og der var vi med i første linie.

Middelalderhuset blev solgt efter et par år.

Men i Pézenas fandt vi en ret stor ejendom, nærmest en ruin, så for fjerde gang gik vi i gang med en restaurering. Vi fik nu ingen prisbelønning hernede. Vi stoppede forretningen for et par år siden efter 23 års virke i Frankrig. Efter udstillingen om Bernth Design i foråret 2011 på Kolding Stadsarkiv har vi fået forbindelse med mange mennesker, der kendte os fra dengang i Kolding.

Efter en faldulykke i 2001 har Bente desværre været svært handicappet og lidt af forskellige følgesygdomme. Hendes liv sluttede her i begyndelsen af oktober 2011, hvor hun stille sov ind. Nu sidder jeg alene tilbage med minderne om et langt begivenhedsrigt liv i designbranchen på godt og ondt, selv om jeg stadig har kontakt til erhverslivet.

Karakteristiske Bernth-kjoler i velour og fløjel fra sidst i 1970erne.